

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1917 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 18, i anledning av andra kammarens beslut rörande väckt motion angående beredande åt boställsinnehavare vid statens järnvägar av tillgång till tvättstuga.

Uti en inom andra kammaren av herr *Bärg* i Katrineholm m. fl. väckt motion nr 324, som för förberedande behandling hänvisats till kammarens tredje tillfälliga utskott, hava motionärerna anhållit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, huruvida och i vilken utsträckning de boställsinnehavare vid statens järnvägar, vilka nu voro i avsaknad av med bostadsförmånen följande tillgång till tvättstuga, lämpligen borde beredas dylik tillgång, samt snarast för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. *Motionen.*

I fråga om motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Rörande densamma har kungl. järnvägsstyrelsen avgivit av andra kammarens utskott begärt utlåtande, vilket är härnedan bifogat såsom bilaga.

Andra kammarens utskott gjorde i anledning av motionen följande hemställan: att andra kammaren måtte, med bifall till herr *Bärgs* i Katrineholm m. fl. motion nr 324, för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, huruvida och i vilken utsträckning de boställshavare *Andra kammarens utskott.*

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 12 saml. 2 avd. 17 häft. (Nr 18.)

vid statens järnvägar, vilka nu vore i avsaknad av med bostadsförmånen följande tillgång till tvättstuga, lämpligen borde beredas dylik tillgång samt snarast för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

*Andra
kammarens
beslut.*

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställan.

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Utskottet, som anser önskvärt, att det av motionärerna berörda önskemålet må bli snarast möjligt tillgodosett, har från generaldirektören för kungl. järnvägsstyrelsen erhållit ett kompletterande yttrande i frågan, vilket återgives härnedan såsom bilaga till utskottets utlåtande.

Av detta yttrande synes framgå, att det väsentliga skälet för den hemställan till Kungl. Maj:t i detta ärende, som andra kammaren för sin del beslutit, nämligen dess uppfattning att järnvägsstyrelsen skulle hava för avsikt att på längre tid och i stor utsträckning »uppskjuta såväl en utredning om allmänna anordnande av tvättstugor för banvaktens räkning som åtgärder för detta önskemåls förverkligande», beror därpå att denna styrelses förut avgivna utlåtande kan giva anledning till missuppfattning i detta avseende.

Generaldirektörens nu lämnade upplysningar ådagalägga emellertid, att kungl. järnvägsstyrelsen ämnar bedriva utredningen i detta ärende så raskt som möjligt. Vid dylikt förhållande synes det utskottet onödigt, att riksdagen nu avlåter skrivelse i ärendet. Då sålunda det mål motionärerna åsyfta, synes kunna förverkligas utan något riksdagens åtgörande, får utskottet hemställa,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 27 april 1917.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar *Nylander, Danström, Larson, Ström, Permansson, Hedenström* och *Norman*.

Bilaga till andra kammarens utskotts utlåtande.

Till Konungen.

Sedan andra kammarens tredje tillfälliga utskott hos Eders Kungl. Maj:t anhallit om järnvägsstyrelsens yttrande över en inom nämnda kammare väckt motion, nr 324, om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående beredande av tillgång till tvättstuga åt boställshavare vid statens järnvägar, och järnvägsstyrelsen på grund härav den 23 sistlidne februari anmodats att inkomma med det av utskottet sålunda begärda yttrandet, får järnvägsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

I järnvägsstyrelsens underdåniga skrivelse den 11 sistlidne november förelade järnvägsstyrelsen Eders Kungl. Maj:t en plan till ombyggnad av lägenheter om ett rum och kök till två rum och kök. Denna plan omfattar emellertid ej förändring eller utvidgning av utrymmen i källare eller uthus. Endast för den händelse att tillbyggnad av respektive boställshus erfordras eller att nya boställshus måste uppföras på grund av att förändringarna medföra inskränkningar i antalet lägenheter i husen anordnas tvättstugor i grunden för tillbyggnaden eller under det nya boställshuset, i senare fallet även i särskilt uthus.

Vidkommande banvakternas tillgång till tvättstugor får järnvägsstyrelsen framhålla att vid uppförandet av de äldre banvaktstugorna utefter statens järnvägar anordnades i regel ej några uthusutrymmen i byggnadsgrunden, utan förlades dylika i en särskild mindre uthusbyggnad, inrymmande bland annat, kostall och foderlada men ej tvättstuga. Även sedan i byggnadsgrunden börjat inredas ved- och matkällare, har styrelsen dock ej ansett sig böra anordna tvättstuga i dessa smålägenheter, som i regel blott äro avsedda för en familj. Först i och med uppförandet av den typ för banvaktstugor, som innehålla två rum och kök, kom anordnandet av tvättstugor i byggnadsgrunden till stånd. Denna typ för banvaktstuga fastställdes av styrelsen till utförande första gången år 1912 och har sedan dess använts med endast vissa smärre ändringar dels vid alla nya statsbanelinjer, dels ock, ehuru med början senare vid uppförande av nya banvaktstugor, vid statens trafikerade järnvägar. Där vid ifrågasatt ombyggnad av de äldre banvaktstugorna en mindre tillbyggnad till den gamla stugan måste ske för erhållande av två rum och kök, kommer, såsom ovan är nämnt, tvättstuga att anordnas i grunden. Då dessa typer av banvaktstugor höra till dem, som på grund av sin ålder i första hand torde bliva ifrågasatta att ombyggas och förändras, samtidigt med att vissa ändringsbehov i övre Norrland, på grund av de klimatiska förhållandena, komma att tillgodoses, kan alltså behovet av tillgång på tvättstugor för ett avsevärt antal banvakter därmed sägas relativt snart bliva tillfredsställt.

Därjämte är att märka att banvakter, boende i stugor vid stationerna, hava tillgång till därstädes i särskild uthusbyggnad anordnad tvättstuga. För övriga banvaktstugor kunna emellertid tvättstugor ej anordnas på ovan angivet sätt — i samband med en ombyggnad och för en relativt liten kostnadsökning. I sådana fall, då utrymmen ej från början härför finnas i byggnadsgrunden eller genom stugans tillbyggnad ej låta sig beredas, torde anordnandet av tvättstuga få ske

genom en tillbyggnad till befintliga uthusbyggnader. Att på detta sätt anordna tvättstugor vid *alla* banvaktstugor, förutnämnda kategorier undantagna, torde ställa sig mycket dyrbart och kan måhända ej heller vara nödvändigt, för att det av motionärerna åsyftade ändamålet skall ernås. I sina underdåniga framställningar angående nya byggnader och anläggningar för såväl 1917 som 1918 har styrelsen begärt medel för anordnande av tvättstugor för personalen vid vissa stationer, där tvättstuga saknats. I samband därmed har styrelsen även haft sin uppmärksamhet riktad på de av motionärerna påpekade olägenheterna, som förefinnas vid äldre, ute på linjen belägna banvaktstugor, som ej haft tillgång till tvättstugor, men styrelsen har ännu icke föreliggande någon detaljutredning, i vilken utsträckning dylika böra byggas och huru stora totalkostnaderna härför komma att ställa sig. En dylik utredning kan icke heller fullföras under den sittande riksdagen, och det synes för övrigt, att frågan är av den art, att den bör upptagas till prövning först sedan styrelsen erhållit erfarenhet om, huruvida det med tillgängliga medel kan visa sig möjligt genomföra planen för beredande av tvårumslägenheter åt den lägst avlönade tjänstemannagruppen av den ordinarie statsbanepersonalen under kortare tidsrymd, än som för närvarande beräknats. Det torde nämligen under alla förhållanden komma att krävas rätt avsevärda belopp för ett fullständigt genomförande av en anordning i enlighet med motionens syfte, och det är givetvis så, att bostadsfrågan i första hand bör få sin lösning, innan det av motionärerna väckta förslaget i en eller annan form kommer till genomförande. Ett sammankopplande av dessa bägge frågor i annan mån, än som enligt ovan är avsett att ske, skulle med tämlig visshet komma att verka försenande på bostadsfrågans systematiska lösning.

Stockholm den 3 mars 1917.

Underdånigst
AXEL GRANHOLM.

Ivar Virgin.

Hjalmar Åberg.

*Bilaga till första kammarens utskotts utlåtande.***V. P. M.**

angående beredande åt boställsinnehavare vid statens järnvägar av tillgång till tvättstuga.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott har avgivit utlåtande i anledning av herr Bärge i Katrineholm m. fl. motion nr 324, och har andra kammaren fattat beslut i enlighet med utskottets förslag. Utskottet håller i sitt utlåtande angående motionen före, att tillgång till tvättstuga för de befattningshavare, det där närmast gäller, är en angelägenhet av den betydelse, att densammes lösning icke ovillkorligen bör sammankopplas med genomförande av frågan om bostäder av 2 rum och kök till den lägsta tjänstemannagruppen och sålunda hållas svävande under den under alla omständigheter långa tid, som torde komma att förflöta, innan byggnadsplanen hunnit slutligt genomföras. Jag vill emellertid därvidlag anföras, att utskottet torde hava förbisett, att en sammankoppling i viss mån med nödvändighet måste äga rum, i det att — såsom styrelsen i sin underdåniga skrivelse av den 3 sistlidna mars meddelar — på sådana platser där den ifrågasatta ombyggnaden av de äldre banvaksstugorna för erhållande av 2 rum och kök måste ske genom en mindre tillbyggnad till den gamla stugan, tvättstugan är avsedd att anordnas i grunden. Då dessa typer av banvaksstugor höra till dem, som på grund av sin ålder i första hand ifrågasättas till ombyggnad, blir behovet av tvättstugor för ett avsevärt antal banvakter därmed tillfredsställt tydligen vida förr, än ombyggnadsplanen i sin helhet hunnit genomföras.

Beträffande sådana fall, där utrymmen icke från början härför finnas i byggnadsgrunden eller genom stugans tillbyggnad ej låta sig beredas, och tvättstuga alltså lämpligen bör anordnas uti en tillbyggnad till befintliga uthusbyggnader, har utskottet anført, att det ej bör anses uteslutet, att en samtidig omändring av banvaksstugan till 2-rumslägenhet och uthusets tillbyggnad med tvättstuga skulle ställa sig ekonomiskt fördelaktigare, än om dessa båda byggnadsföretag kommit till utförande vid olika tidpunkter. Jag vill ingalunda söka jäva en sådan uppfattning, ehuru eventuell besparing torde bliva ringa, men vill beträffande uppförandet av tvättstugebyggnader på dylika platser anföras, att, sedan riksdagen nu fattat ståndpunkt till styrelsens framställning angående beredande av 2-rumslägenheter åt personalen, styrelsen givetvis har för avsikt att under alla förhållanden verkställa den *detaljutredning*, varom talas i styrelsens utlåtande av den 3 mars 1917.

På lämpligt sätt avvägt i förhållande till möjligheterna att genomföra planen för beredande av 2-rumslägenheter åt den lägst avlönade personalen, kommer styrelsen sedan att i följd med sina vid två riksdagar redan gjorda framställningar om beredande av tillgång på tvättstugor att börja med åt personalen på platser i landet, där så är mest påfordrat, begära medel för uppförande även av här ifrågasvarande tvättstugebyggnader. Styrelsen har i handling visat, att styrelsen har sin

uppmärksamhet riktad på de av motionärerna framhållna önskemålen, och synes det mig därför, som skulle några riksdagens åtgärder för anbefallandet av en särskild utredning icke behöva vara erforderliga.

Stockholm den 27 april 1917.

AXEL GRANHOLM.